

Utbildningsföretagens årsrapport 2014/2015

Växande kunskapsgap, ökade
utbildningsbehov

Utbildningsföretagen
● almega

Sammanfattning/Inledning

Ökad globalisering och digitalisering slår ut och förändra mängder av jobb. Den här rapporten visar tre alarmerande brister i Sveriges omställningsförmåga.

För det första har könsskillnaderna mellan kvinnor och män har aldrig varit större vad gäller andelen av befolkningen som deltar i utbildning. Hela 36 procent av kvinnorna och bara 22,1 procent av männen 25 till 64 år har deltagit i en utbildning. År 2005 var skillnaden 10 procentenheter mellan könen, vilket vidgats till 15,7 procentenheter år 2014 – hela perioden till kvinnornas fördel.

Könsskillnaderna är mindre bland arbetslösa och drivs nästan uteslutande av låg andel som genomgått utbildning bland anställda män. En orsak kan vara att bland chefer och specialister har 35,4 procent genomgått en utbildning, medan bara 15 procent av maskinoperatörerna och industriarbetarna har gjort det samma.

Sveriges andra kunskapsklyfta är att urbana hipsters drar ifrån landsbygden. Sedan finanskrisen faller kunskapsinvesteringarna i glesbygd.

Den tredje kunskapsklyftan är mellan inrikes och utlandsfödda. Särskilt oroande att 227 000 utlandsfödda saknar arbete och har högst förgymnasial utbildning. Anmärkningsvärt nog har antalet platser på Grundvux minskat när behoven ökar.

Utbildningsinvesteringarna måste öka. Ett sätt att underlätta för företag att investera i medarbetarna är att börja betrakta utbildningsköp som en investering. Då skulle investeringarna kunna dras av, vilket inte är möjligt idag.

Vuxenutbildningen måste även effektiviseras. Konkurrensutsättningen av SFI har avstannat trots stora vinsterna. Academedia lyckades exempelvis att höja andelen som slutför SFI från 61 till 81 procent när verksamheten och befintlig personal övertogs i en kommun. Samtidigt sparade företaget 6 miljoner åt kommunen. Ett litet medskick om hur utbildningsföretag kan göra skillnad.

*Li Jansson, branschansvarig
Utbildningsföretagen*

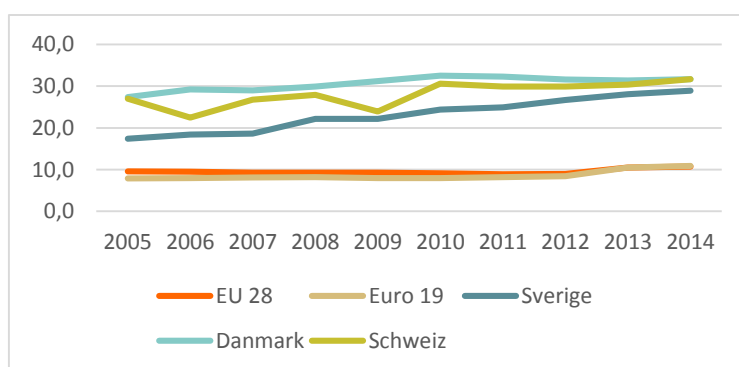

Branschutveckling 2013-2014

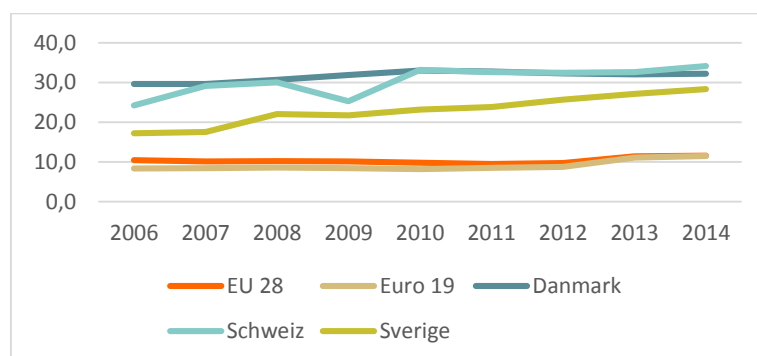
AlmeGas prognos visar en generell tillväxt i ekonomin på 2,4 procent år 2015, en ökning från 2,1 procent året innan. Investeringarna, särskilt de immateriella, tog fart och ökade med 7,7 procent. Sysselsättningen fortsätter att öka i tjänstesektorn, även om sektorn fortsätter att brottas med låg produktivitet utveckling.

Utöver konjunkturen påverkas utbildningsföretagen av hur vuxnas lärande utvecklas. Enligt Eurostat ökar andelen som deltar i en utbildning varje år både i befolkning och bland anställda. Samtidigt är andelen som utbildar sig i åldrarna 25 – 64 år på en lägre nivå än i exempelvis Danmark, som figur 1 och 2 visar.

Figur 1 – Andel av befolkningen 25 – 64 år som deltagit i utbildning senaste 4 veckorna

Figur 2 – Andel av anställda 25 – 64 år som deltagit i utbildning senaste 4 veckorna

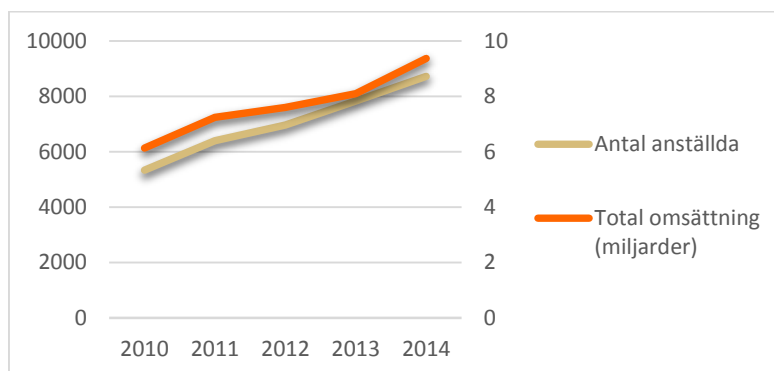

Källa: Eurostat

Förra årsrapporten visade att i europeisk jämförelse har svenska utbildningsföretag mindre andel av marknaden för vuxnas lärande. Istället tillhandhållas vuxnas lärande i hög grad av utrustningsleverantörer. Detta speglar ett avancerat näringsliv men väcker även frågor. Täcks tjänstesektorns behov? Är kunskapsinvesteringarna tillräckliga för att klara omställningen mot en mer tjänsteorienterad och automatiserad arbetsmarknad?

Utbildningsföretagens samlade branschutveckling är positiv, som figur 3 nedan visar. Omsättningen ökade från ca 8 miljarder år 2013 till 9,3 miljarder år 2014, motsvarande en uppgång på 16 procent. Även antalet anställda ökar och uppgår nu till 8 700 personer. Volymerna får dock tolkas med en viss försiktighet då de skiljer sig från föregående års analys, vilket i sin tur orsakats av förändringar i underliggande datamaterial.¹

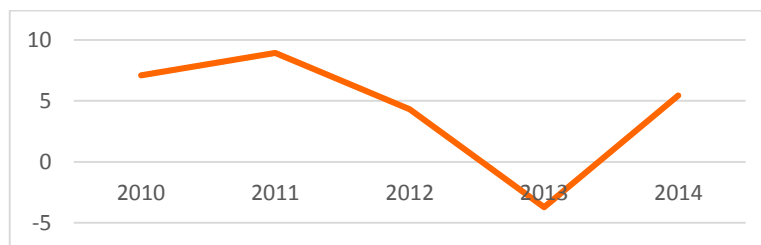
Figur 3 – Branschutveckling totalt Utbildningsföretag

Källa: Soliditet

Ytterligare ett sätt att analysera branschen är genom vinstmarginaler. Att redovisa utbildningsföretagens genomsnittliga vinstmarginaler blir dock otydligt eftersom branschen präglas av många mindre konsultföretag samt ett antal större företag. För att ändå ge en indikation om branschens vinstmarginal visar figur 4 den genomsnittliga vinstmarginalen i tio större företag. Den landar då på 5,43 procent, efter ett negativt genomsnitt året innan.²

Figur 4 – Genomsnittlig vinstmarginal i 10 större företag

Källa: Soliditet

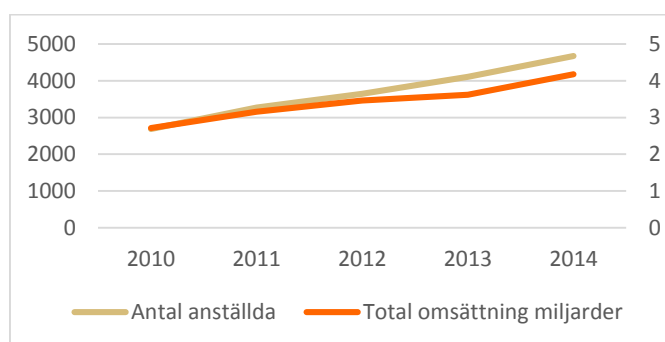
¹ Här får kommande års analyser ge vid hand vilken omfattning marknaden kan bedömas ligga på.

² Urval: Hermods AB, Academedia Eductus AB, Lernia Utbildning AB; Miroi AB, Montico Kompetensförsörjning, Astar AB, Iris Hadar AB, Competens Utbildning Sverige AB; AB Alphace Coaching & Education, ABF Göteborg Vuxenutbildning AB.

Offentligt finansierad vuxenutbildning

Många utbildningsföretag utför offentligt finansierade vuxenutbildningen som exempelvis Komvux, Svenska för Invandrare och arbetsmarknadsutbildningar hos Arbetsförmedlingen. Som figur 5 visar har utvecklingen inom Komvux samt arbetsmarknadsutbildning varit positiv under 2014. Omsättningen ökade till 4,2 miljarder och antalet anställda till 4 600 personer.

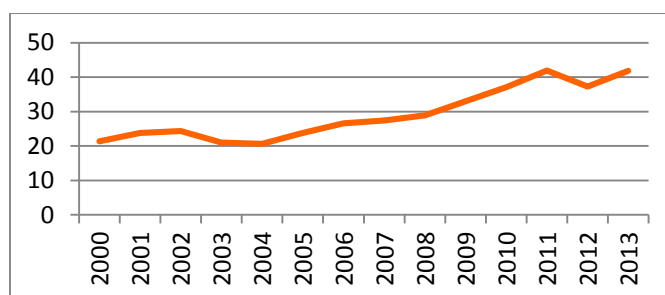
Figur 5 – Kommunal vuxenutbildning samt arbetsmarknadsutbildning

Källa: Soliditet

Delbranschens utveckling beror i hög utsträckning på i vilken grad offentlig sektor upphandlar utbildningsinsatser. Som figur 6 nedan visar ökade andelen komvuxdeltagare som läser hos annan anordnare (huvudsakligen företag) under 2013. Nivån är nu jämförbar med 2011, efter en nedgång under 2012.

Figur 6 – Andel kursdeltagare i Komvux som utförs av annan anordnare

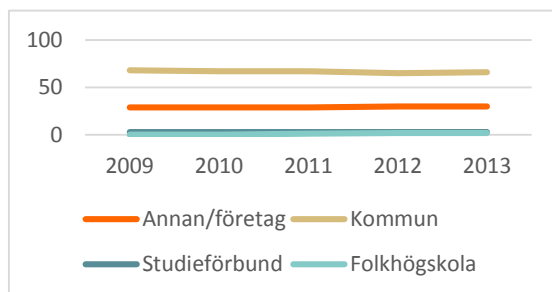

Källa: Skolverket

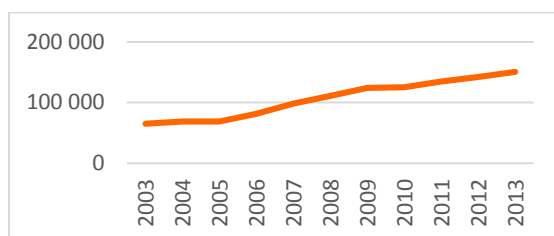
Som figur 7 visar är andelen externa utförare av Svenska för Invandrare (SFI) oförändrat ca 30 procent av total undervisning. I takt med ökad invandring har antalet kursdeltagare på SFI fördubblats sedan 2005. SFI-kostnaderna ökade med 43 procent åren 2012 och 2013 till 2,1 miljarder. Samtidigt finns brister. Andelen som godkänns på kurs 1A har sjunkit till 35 procent år 2013. Dessutom hoppar

nästan var femte SFI-elev av kursen. Då hög invandring väntas kvarstå ökar behoven att hitta mer kostnadseffektiva insatser än tidigare. Här kan ökad konkurrensutsättning av SFI öka effektivitet samt måluppfyllelse.

Figur 7 – Andel av SFI-elever hos respektive utförare

Figur 8 – Antal kursdeltagare på SFI

Källa: Skolverket

Välfärdsvinster med företagande

År 2008 fick Academias företag Hermods möjlighet att utföra SFI i en svensk medelstor kommun.

Effekten låt inte vänta på sig. Andelen som godkändes i SFI ökade från 61 till 81 procent. Antalet deltagare ökade från 500 till 800 elever.

Under kommunal regi fanns bara klassrumsundervisning, men Hermods lade till både distans- och flexundervisning-

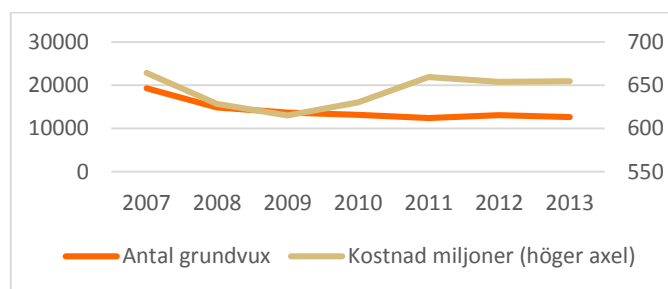
Kostnaden för kommunen sjönk från 11 till 6 miljoner, vilket frigjorde 5 miljoner att investera i annan välfärd.

Kommunens kontroll över verksamheten stärktes också från en årlig rapport till månadsvisa resultatöverföringar. Dessutom möjliggjorde samarbetet full insyn och transparens.

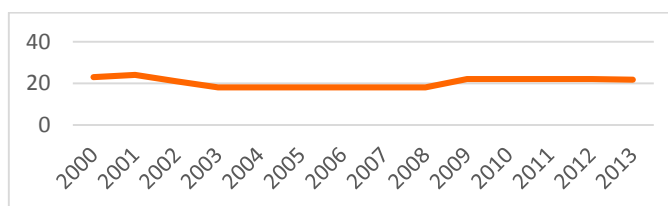
Hermods behöll all personal efter övertagandet. Nyckeln i framgångarna var också ett tydligt samarbete med kommunens företrädare.

Därutöver ökar de kortutbildade utlandsfödda. Enligt SCB står 227 000 utlandsfödda med högst förgymnasial utbildning också utanför arbetsmarknaden.³ Trots det uppenbara behovet av utbildning har antalet deltagare i Grundvux minskat kraftigt sen år 2007, se figur 9. Dessutom är andelen kortutbildade av det totala antalet Komvux-deltagare konstant över tid – drygt 20 procent.

Figur 9 – Antal deltagare samt miljoner kronor avsatt till Grundvux

Figur 10 – Andelen kortutbildade av totalt antal Komvux-deltagare

Källa: Skolverket

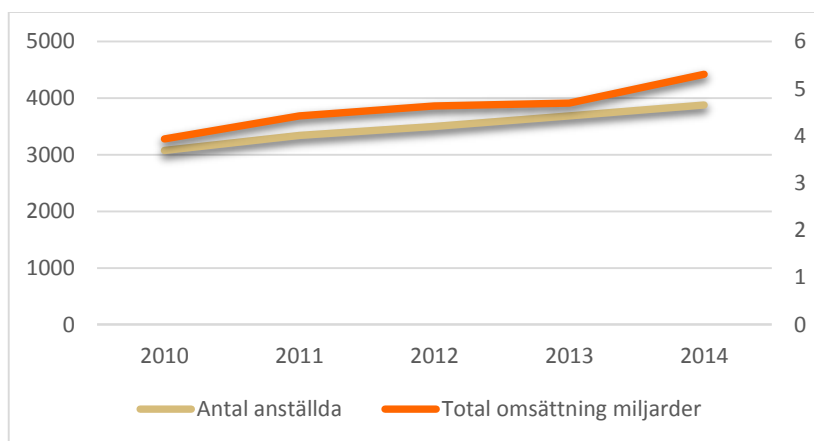
³ Almega 2015, "Kortutbildade utlandsfödda – skolplikt för integration och etablering"

Privat- samt företagsfinansierad utbildning

Utbildningsföretag levererar också den utbildning som köps av företag eller privatpersoner. Dessa utbildningar kan vara allt från ledarskapsutbildningar till journalistutbildningar och skrivkurser.

Enligt Soliditet visar trenden att personalutbildning nu omsätter 5,3 miljarder, med en viss positiv uppgång jämfört med året dessförinnan. Antalet anställda uppgår till 3 900. Storleken på marknaden ska dock tolkas med en viss försiktighet, på grund av att underliggande datamaterial ser annorlunda ut jämfört med föregående år. För en säker definition av branschens storlek bör vi avvakta till nästkommande års branschanalys.

Tabell 11 – Personalutbildning – omsättning och utveckling

Källa: Soliditet

Att köpen av utbildning ökar kan vara ett tecken på ökad omställningsförmåga i ekonomin. Men utvecklingen säger samtidigt inte om denna ökning i omställningsförmåga är tillräcklig för att klara de utmaningar samhället står inför med ökad globalisering och digitalisering. Därför följer nu en fördjupning som analyserar om Sverige klarar denna nya omställning.

Fördjupning – digitalisering och kunskapsklyftor

Sverige påverkas kraftigt av ökad digitalisering. Femtiotre procent av dagens anställda bedöms kunna ersättas av ny digital teknik de kommande tjugo åren, vilket påverkar 2,5 miljoner arbetstillfällen. Minst risk att ersättas av ny teknik har skogsmästare, präster och speciallärare. Störst risk bedöms kassapersonal, försäljare och maskinoperatörer ha. Även tjänstemannayrken påverkas. Exempelvis bedöms 46 procent av jobben för företagsekonomer, marknadsförare och personaltjänstemän att kunna datoriseras.⁴

Klarar vi omställningen?

Digitaliseringen förstärker omställningsbehoven. De som förlorar jobben måste snabbt få ta del av utbildningar som matchar den framtida arbetsmarknadens behov. Kompetensutvecklingen i arbetslivet behöver öka eftersom innehållet i kvarstående yrken förändras. Dessutom bidrar hög invandring till att offentlig vuxenutbildning allt mer blir en integrationsinsats. Behoven är stora, inte minst

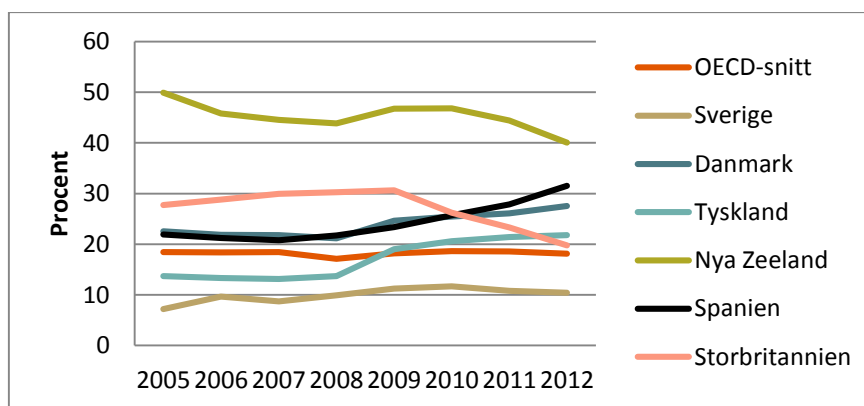
⁴ Stiftelsen för strategisk forskning 2014

bland kortutbildade. Enligt SCB finns sammantaget över 227 000 utlandsfödda som saknar arbete och har högst förgymnasial utbildning.

Kort sammanfattat kan utmaningarna beskrivas som att vuxnas lärande måste hålla så hög kvalitet att de stärker konkurrenskraften hos företag som Google och Volvo, samtidigt som den uppfyller lyckas integrera utlandsfödda – också dem med kort utbildning – på arbetsmarknaden.

Tyvärr finns här ett antal hinder. OECD mäter sannolikheten att en ungdom någon gång i livet deltar i en yrkesutbildning. För det senaste observerade året, 2012, framkommer att sannolikheten för unga i Sverige att delta i en yrkesutbildning bara är 10 procent. Det är nästan hälften så högt som OECD-snittet. Länder som Nya Zeeland, Danmark och Spanien har betydligt högre sannolikheter än så.

Figur 12 – Sannolikheten för ungdom att någon gång i livet delta i yrkesutbildning år 2005 till 2012

Utbildningsklyftor – männen faller efter, kvinnor drar ifrån

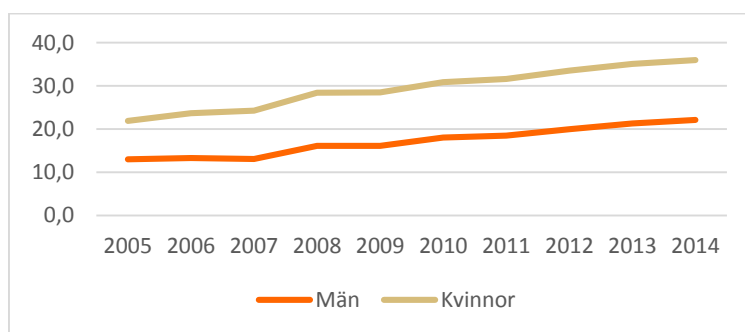
Ny statistik visar svagheter i Sveriges förmåga till omställning. Som figur X visar deltar 36 procent av kvinnorna och 22,1 procent av männen i arbetsför ålder i en utbildning. Detta könsgap har ökat över tid. År 2005 var skillnaden 10 procentenheter mellan könen, vilket vidgats till 15,7 procentenheter år 2014 till kvinnornas fördel. Könsskillnaderna är höga jämfört med Europa, även om det europeiska genomsnittet för andelen som deltar i utbildning är lägre.

Könsskillnaderna i utbildning är dock mindre bland arbetssökande. Bland arbetssökande har 47 procent av kvinnorna och 39,4 procent av männen i Sverige

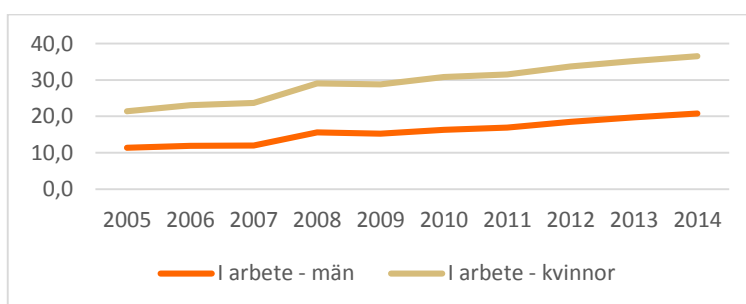
genomgått en utbildning. Jämfört med övriga Europa har Sverige också högst andel av de arbetslösa männen som utbildar sig.

Detta innebär att de män som inte utbildar sig snarare återfinns bland de som är anställda. Länder som Finland, Danmark och Schweiz har alla högre andel som genomgår utbildning som vuxna.

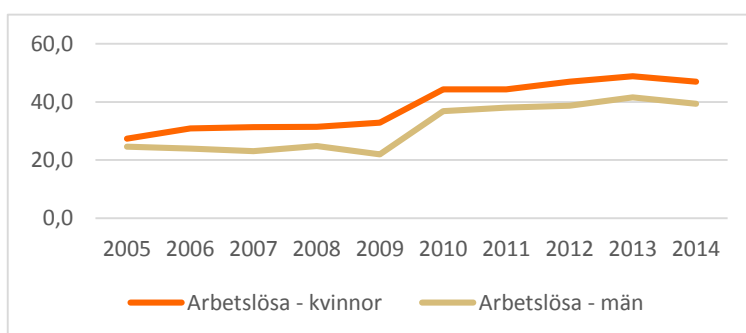
Figur 13 – Andel av befolkningen som deltagit i utbildning senaste 4 veckorna, 25 – 64 år

Figur 14 – Andel av anställda som genomgått utbildning senaste 4 veckorna, 25 – 64 år,

Figur 15 – Andel av arbetslösa som genomgått utbildning senaste 4 veckorna, 25 – 64 år,

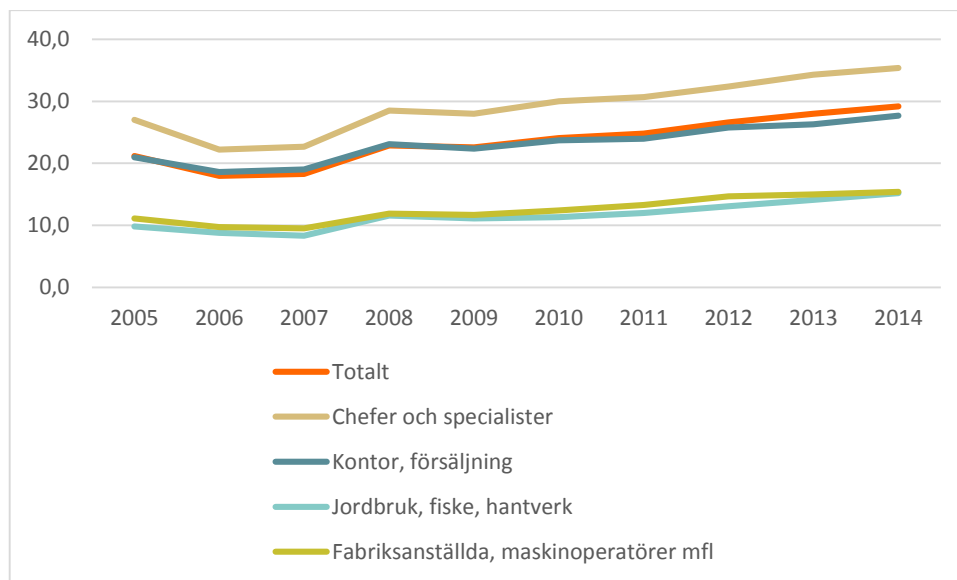

Källa: Eurostat

Andelen av de anställda som genomgår en utbildning skiljer sig också mellan yrken. Som figur 16 nedan visar är det mer än dubbelt så vanligt att en chef eller specialist har genomgått en utbildning än att en maskinoperatör har det. Visserligen kan utbildningsbehovet skilja sig åt, men det är samtidigt oroande ur ett omställningsperspektiv att så få genomgår utbildning. Många av de yrken som

riskerar att påverkas mest av den ökade digitaliseringen är just de yrken där färre genomgått en utbildning.

Figur 16 – Andel av anställda 25 – 64 år som genomgått utbildning senaste 4 veckorna, efter yrke, Sverige

Källa: Eurostat

Utbildning – bara för hipsters?

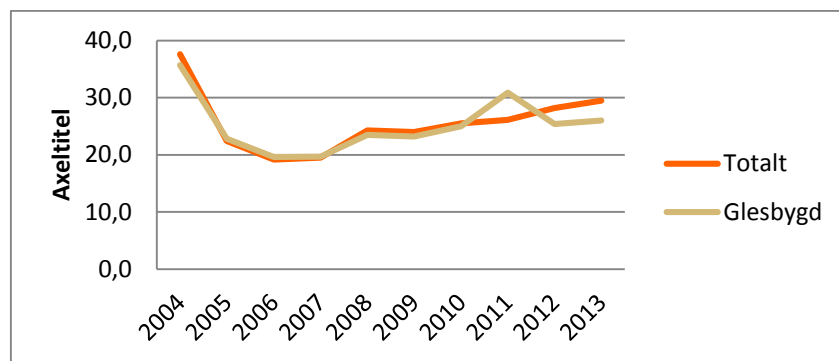
Utbildningsklyftorna ökar också mellan regioner. Som tabell 17 visar har andelen av befolkningen i omställningsbar ålder som deltagit i en utbildning länge varit lika stor i Sverige som helhet jämfört med glesbygden.

Men sedan finanskrisen finns en ny trend där det för hela befolkningen blir allt vanligare att delta i en utbildning. På glesbygd däremot har andelen som utbildar sig minskat kraftigt och gapet till resten av befolkningen ökar.

Utbildningsgapet kan ha flera orsaker. En är att trender med ökad urbanisering driver ekonomisk tillväxt mot storstäder. En annan är att industriföretag i glesbygd kan ha fått minskade marginaler efter krisen och därmed minskade möjligheter att investera i utbildning. Men eftersom så stor del av svensk vuxenutbildning sker i offentlig regi väcker statistiken också frågor om glesbygdskommuners förmåga att tillhandahålla Komvux.

Tabell 17: Andel av befolkningen som deltagit i utbildning senaste 4 veckorna, Sverige 25

– 54 år

Källa Eurostat

Sammanfattningsvis innebär de ökade utbildningsklyftorna att omställningsförmågan är ojämnt fördelad. Kvinnor, högutbildade och hipsters har högre sannolikheter att klara sig väl. Däremot har män, utlandsfödda och personer på landsbygden en betydligt mer utsatt position. Här är det angeläget att kompetensinvesteringarna designas så att möjligheterna att klara dessa omställningar blir mer lika för alla.

Policyförslag

Sverige måste klara omställningen till det nya arbetslivet. Annars riskerar såväl sysselsättning som Sveriges konkurrenskraft att drabbas. För att stänga utbildningsklyftorna och öka Sveriges omställningsförmåga föreslår

Utbildningsföretagen:

- ❖ Att köp av utbildning ses som en investering och därigenom omfattas av bättre avskrivningsmöjligheter
- ❖ Att platser på Komvux och Yrkehögskolan blir fler samt att dessa utbildningar upphandlas med fokus på resultat och kvalitet
- ❖ Att statsbidrag för Komvux öronmärks så att statliga satsningar verkligen innebär fler utbildningsplatser
- ❖ Inför fri tillgång till Komvux
- ❖ Inför specialutbildning för kortutbildade, med fokus på läs- och skrivförståelse samt matematik
- ❖ Gör Yrkesvux till permanent utbildningsform
- ❖ Möjliggör för utbildningsföretag, inte bara studieförbund, att tillhandahålla språkundervisning på flyktingboenden

Utbildningsföretagen

● almega

Utbildningsföretagen organiserar företag som tillhandahåller vuxnas lärande. Våra medlemmar erbjuder offentligt finansierad vuxenutbildning samt utbildning till andra företag. Bland våra medlemmar finns exempelvis Academedia, Lernia, och Gällöfsta Perlan Ledarskap. Utbildningsföretagen är medlemmar av Almega - Sveriges största arbetsgivar- och branschorganisation för tjänsteföretag.

almega.se/utbildningsforetagen

Kontakt: Li Jansson, branschansvarig, : [+46 \(0\)73 052 04 05](tel:+460730520405)
li.jansson@almega.se